

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра психологічного консультування і психотерапії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор В.В. Александров

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія адиктивної поведінки
(шифр і назва навчальної дисципліни)
напряму підготовки 6.030102 психологія
(шифр і назва напряму підготовки)
для спеціальності 030102 ПСИХОЛОГІЯ
(шифр і назва спеціальності (тей)
спеціалізації _____
(назва спеціалізації)
факультету психології _____
(назва факультету)

**Кредитно-модульна система
організації навчального процесу**

Харків – 2012

Психологія адиктивної поведінки. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія», спеціальністю 030102 «Психологія». – 2012. – 15 с.

Розробники:

Фролова Є.В., к.психол.н., доцент,
доцент кафедри психологічного консультування і психотерапії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психологічного консультування і психотерапії

Протокол № 15 від “12” червня 2012 р.

Завідувач кафедрою психологічного консультування і психотерапії,

д.психол.н., проф. _____ (Кочарян О.С.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“12”червня 2012 р.

Схвалено методичною комісією факультету психології

Протокол № 5 від “14” червня 2012 р.

“14” червня 2012 р. Голова _____ (Маєвська Н.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань психологія (шифр і назва)	за вибором вищого навчального закладу	
	Напрямок підготовки 7.030102 (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): Психологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		5-й	5-й
Загальна кількість годин - 54		Семестр	
		9-й	9-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		36 год.	48 год.
		ІНДЗ: год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2

для заочної форми навчання – 1:8

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - поглиблення теоретичних уявлень щодо механізмів формування і функціонування адиктивної поведінки.

Завдання:

- надати загальну характеристику адиктивної поведінки;
- розглянути чинники формування адиктивної поведінки;
- розглянути концепції щодо механізмів формування адиктивної поведінки;
- вивчити методи психологічної діагностики залежних розладів;
- надати уявлення щодо функціонування основних видів адиктивної поведінки;
- розглянути підходи та методи психологічної корекції залежних розладів.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- загальну характеристику адиктивної поведінки, закономірності розвитку;
- механізми формування залежних розладів;
- види адиктивної поведінки: хімічні залежності (алкогольна адиктивна поведінка, наркозалежність), нехімічні залежності (комп'ютерна адикція, трудової адикція, гемблінг, спортивна адикція, тощо), харчові залежності (булімія, анорексія), міжособистісна залежність.

вміти:

- застосовувати методи діагностики залежних розладів;
- застосовувати методи психологічної корекції адиктивних розладів.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальна характеристика адиктивної поведінки

Тема 1. Предмет та задачі курсу “Психологія адиктивної поведінки”

Актуальність та соціальна значущість проблеми вивчення адиктивної поведінки. Історія досліджень адиктивної поведінки. Медичний та психологічний підходи.

Тема 2. Загальна характеристика адиктивної поведінки, закономірності розвитку.

Сутність адиктивної поведінки. Етапи розвитку адиктивної поведінки. Чинники формування адиктивної поведінки: біологічні, соціальні (сім'я, реклама, релігія, освіта), психологічні (структура особистості, акцентуації характеру). Види адиктивної поведінки (коротка характеристика).

Тема 3. Чинники та механізми формування залежних розладів

Єдність залежних розладів. Нейрофізіологічні моделі: концепція нагороди, концепція оптимуму активації. Психологічні моделі: „зсув мотиву на мету”, концепція Ц. П. Короленка, концепції залежної особистості (В. Менделевича, В.Д. Москаленка, МКХ-10, Б. Уайнхолда), критерії залежності, співвідношення між первинною та вторинною залежністю – підхід А. Янова (залежність як захист від первинного болю), психодинамічний підхід до залежності (подолання внутріособистісного конфлікту).

Тема 4. Діагностика особистісної схильності до адиктивної поведінки

Пошук критеріїв залежності. Проблема необхідних та достатніх ознак. Диференційні критерії за МКХ-10. Методики психологічної діагностики залежності.

Модуль 2. Види адиктивної поведінки

Тема 5. Хімічні залежності

Алкоголізм: термінологія та класифікація. Клінічна картина: стадії розвитку хвороби, підлітковий алкоголізм, алкоголізм у жінок. Патогенетичні механізми розвитку алкоголізму. Клінічна та лабораторна діагностика алкоголізму, психологічна діагностика алкоголізму. Психологічні чинники формування алкогольної адиктивної поведінки: мотивація зловживання алкоголю, особистісні риси хворих на алкоголізм, акцентуації характеру, що сприяють розвитку алкоголізму, вплив сім'ї. Лікування та реабілітація хворих на алкоголізм. Наркоманія: термінологія та класифікація психоактивних речовин. Синдромологія наркоманії: наркотичне сп'яніння, синдром зміненої реактивності, синдром фізичної залежності, синдром психічної залежності. Розвиток наркоманії. Клінічна та лабораторна діагностика алкоголізму, психологічна діагностика наркоманії. Психологічні чинники формування наркоманії: мотивація вживання наркотиків, особистісні риси хворих на наркоманію, акцентуації характеру, що сприяють розвитку наркоманії, вплив сім'ї. Лікування та реабілітація хворих на наркоманію.

Тема 6. Нехімічні (поведінкові) залежності

Комп'ютерна адикція як новий вид залежності. Залежність від комп'ютерних ігор, інтернет-адикція та комунікативна діяльність у мережі Інтернет. Труднощі міжособистісного спілкування та Інтернет-адикція, особистісні риси залежних від комп'ютера. Сексуальна адикція та сексуальні девіації. Особистісні риси секс-залежних. Проблема побудування сімейних відносин осіб, що виявляють сексуальну адиктивну поведінку. Критерії харчової залежності. Механізми впливу харчових речовин на формування залежності (цукор, чай, кава). Особистісні риси залежних від їжі. Харчова залежність та механізми стресу. Порушення інстинкту травлення: булімія, нервова анорексія. Работогольна (трудогольна) адикція. Трудоголізм та адиктивні організації. Особистісні риси трудоголиків. Спортивна залежність. Ігрова залежність (гемблінг). Стадії розвитку гемблінгу. Особистісні риси патологічних гемблерів. Інші нехімічні залежності.

Тема 7. Міжособистісна залежність

Міжособистісна залежність як первинна форма залежності. Розвиток первинної залежності в онтогенезі людини: концепція Е. Еріксона, Е. Фромма та ін. Критерії міжособистісної залежності. Міжособистісна залежність та побудова сімейних стосунків: стосунки подружньої залежності; невротична любов за К. Хорні; форми невротичної любові: токсична любов, любов-залежність, любов-манія, любов-прихильність. Чинники розвитку стосунків міжособистісної залежності.

Тема 8. Принципи та методи психологічної корекції адиктивних розладів

Принципи корекції адиктивних розладів. Багатовимірність симптомокомплексу залежності. Засади психологічного підходу до корекції залежності. Техніки опрацювання залежних стосунків.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальна характеристика адиктивної поведінки												
Тема 1. Предмет та задачі курсу “Психологія адиктивної поведінки”	2	1				1	2					4
Тема 2. Загальна характеристика адиктивної поведінки, закономірності розвитку	3	1				2	3	1				6
Тема 3. Чинники та механізми формування залежних розладів	8	4				4	8	1				6
Тема 4. Діагностика особистісної схильності до адиктивної поведінки	11	1				10	11					8
Разом за модулем 1	24	7				17	24	2				24
Модуль 2. Види адиктивної поведінки												
Тема 5. Хімічні залежності	10	4				6	10	1				6
Тема 6. Нехімічні (поведінкові) залежності	9	3				6	9	1				6
Тема 7. Міжособистісна залежність	6	2				4	6	1				6
Тема 8. Принципи та методи психологічної корекції адиктивних розладів	5	2				3	5	1				6
Разом за модулем 2	30	11				19	30	4				24
Усього годин	54	18				36	54	6				48

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Предмет та задачі курсу “Психологія адиктивної поведінки” Підготовка до лекції	2	4
2	Загальна характеристика адиктивної поведінки, закономірності розвитку Підготовка до лекції	3	6
3	Чинники та механізми формування залежних розладів Підготовка до лекції	8	6
4	Діагностика особистісної схильності до адиктивної поведінки Самостійна практична робота «Взаємозв’язок розладів особистості та розладів поведінки» (для студентів денної форми навчання) Вивчення методик психологічної діагностики залежної особистості та залежної поведінки (для студентів заочної форми навчання)	11	8
5	Хімічні залежності Підготовка до лекції Самостійне реферативна робота «Класифікація та вплив ПАР на психіку людини» (для студентів денної форми навчання)	10	6
6	Нехімічні (поведінкові) залежності Підготовка до лекції Самостійна реферативна робота «Характеристика нехімічних залежностей» (для студентів денної форми навчання)	9	6
7	Міжособистісна залежність Підготовка до лекції	6	6
8	Принципи та методи психологічної корекції адиктивних розладів Підготовка до лекції	5	6
	Разом	36	4

6. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) **лекції**, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо формування і функціонування адиктивної поведінки, характеристику основних видів адиктивної поведінки, методи психологічної діагностики і корекції адиктивної поведінки;

2) *самостійна робота*

для студентів денної форми навчання

передбачає підготовку студентів до лекцій та виконання 1 практичної роботи та 2 реферативних робіт, які повинні бути складені у визначений викладачем термін:

- *практична робота «Взаємозв'язок розладів особистості та розладів поведінки»* спрямована на вивчення методів психологічної діагностики особистісної схильності до залежної поведінки. Робота є завданням, яке передбачає тестування 3-х досліджуваних за допомогою опитувальників міжособистісної залежності Б.Уайнхолда, «Схильність до залежної поведінки» В.Д.Менделевич, «Персональний автопортрет» Дж.Олдхем, Л.Морріс, аналіз отриманих результатів та формулювання висновків.

- *реферативна робота «Класифікація та вплив ПАР на психіку людини»* складається з 2-х завдань: розгляду різних класифікацій психоактивних речовин та детального опису впливу будь-якої обраної групи ПАР на психіку людини.

- *реферативна робота «Характеристика нехімічних залежностей»* складається в індикативному реферуванні (розширеному анотуванні) книг (монографій, збірників праць, збірників доповідей і т.п.), а також наукових статей (теоретичних, експериментальних, методичних, описових, оглядових і т.д.) за темою «Нехімічні залежності». Студенту потрібно розглянути класифікацію нехімічних (поведінкових) залежностей у сучасній літературі та підготувати детальний опис одного обраного виду нехімічної адикції.

для студентів заочної форми навчання

передбачає підготовку студентів до лекцій та виконання контрольної роботи, яка повинна бути складена до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Контрольна робота складається з двох питань:

- перше питання теоретичного характеру щодо чинників та механізмів розвитку залежної поведінки;

- друге питання присвячене детальному розгляду певного виду адиктивної поведінки.

Контрольну роботу розподілено на 10 варіантів, які наведено у додатку 1.

3) **консультація** – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення лекційного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни.

7. Методи контролю

Для студентів денного відділення

У якості поточного контролю передбачено оцінювання самостійної роботи. Практична робота оцінюється у 30 балів, які розподілено на 5 балів за своєчасність та 25 балів за зміст роботи.

Критерії оцінювання практичної роботи

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-5	Практична робота складена у встановлений викладачем термін. У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-25	- самостійність виконання; - відповідність кількості досліджуваних та використаних методик вимогам практичної роботи; - коректність застосування і обробки психодіагностичних методик; - грамотність і коректність інтерпретації результатів та висновків; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність та логічність, обґрунтованість аргументації та висновків, грамотність, якість оформлення тощо).

Реферативні роботи оцінюються у 15 балів кожна, які розподіляються на 10 балів за зміст реферату та 5 за своєчасність виконання роботи.

Критерії оцінювання реферативної роботи

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-5	реферативна робота складена у встановлений викладачем термін. У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-10	- самостійність, оригінальність; - використання основної літератури та додаткового матеріалу або іншомовних джерел; - відповідність формальним критеріям (структура, володіння сучасним науковим матеріалом. послідовність та логічність, обґрунтованість аргументації та висновків, грамотність, якість оформлення тощо); - вміння застосовувати теоретичні знання для рішення практичних завдань.

Для студентів заочного відділення

У якості контролю передбачено оцінювання контрольної роботи. За виконану контрольну роботу студент отримує 60 балів, які розподілено на 10 балів за своєчасність та 25 балів за зміст кожного з двох завдань роботи.

Критерії оцінювання контрольної (реферативної) роботи для студентів заочного відділення

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-10	реферативна робота складена у встановлений викладачем термін (до початку сесії). У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-25	- самостійність, оригінальність; - використання основної літератури та додаткового матеріалу або іншомовних джерел; - відповідність формальним критеріям (структура, володіння сучасним науковим матеріалом. послідовність та логічність, обґрунтованість аргументації та висновків, грамотність, якість оформлення тощо); - вміння застосовувати теоретичні знання для рішення практичних завдань.

У якості контрольного семестрового заходу передбачено складання **заліку**. Залікова робота є письмовою роботою, яка складається із двох завдань, кожне завдання оцінюється у 20 балів, сумарна кількість балів становить – 40.

Перше завдання містить питання теоретичного характеру. Відповідь на це питання повинна складати самостійне осмислення теоретичного матеріалу з відповідної теми. Друге завдання стосується розкриття закономірностей розвитку певного виду адиктивної поведінки.

Залікову роботу розподілено на 15 варіантів. Номер варіанту залікової роботи може бути закріплений за студентом шляхом випадкового вибору або за вибором викладача.

Питання для підготовки до семестрового контролю

1. Історія досліджень адиктивної поведінки. Медичний та психологічний підходи.
2. Сутність адиктивної поведінки. Етапи розвитку адиктивної поведінки.
3. Чинники формування адиктивної поведінки: біологічні, соціальні, психологічні.
4. Механізми формування залежних розладів. Єдність залежних розладів.
5. Нейрофізіологічні моделі формування залежних розладів
6. Психологічні моделі формування залежних розладів.
7. Залежна особистість: концепція залежної особистості, розлад особистості залежного типу.
8. Співвідношення розладів особистості та адитивних розладів.
9. Критерії залежності, співвідношення між первинною та вторинною залежністю.
10. Хімічні залежності: загальна характеристика, діагностичні ознаки, види.

11. Алкогольна адиктивна поведінка: термінологія та класифікація. Клінічна картина: стадії розвитку хвороби, підлітковий алкоголізм, алкоголізм у жінок.
12. Психологічні чинники формування алкогольної адиктивної поведінки.
13. Лікування та реабілітація хворих на алкоголізм.
14. Наркозалежність: термінологія та класифікація психоактивних речовин.
15. Синдромологія наркоманії та розвиток наркоманії.
16. Психологічні чинники формування наркоманії:
17. Лікування та реабілітація хворих на наркоманію.
18. Нехімічні залежності: загальна характеристика, діагностичні ознаки, види.
19. Комп'ютерна адикція.
20. Ігрова залежність (гемблінг).
21. Трудова адикція.
22. Сексуальна адиктивна поведінка.
23. Спортивна адикція.
24. Адикція до їжі: булімія, нервова анорексія.
25. Міжособистісна залежність як первинна форма залежності.
26. Міжособистісна залежність та побудова сімейних стосунків: стосунки подружньої залежності; невротична любов за К. Хорні.
27. Форми невротичної любові: токсична любов, любов-залежність, любов-манія, любов-прихильність.
28. Принципи корекції адиктивних розладів.
29. Психотерапія стосунків подружньої залежності.
30. Етапи психологічної корекції залежності.

Критерії оцінювання залікової роботи

Бали за контрольне питання	Критерії оцінювання
18-20	У відповіді повністю розкрито зміст питання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійної роботи.
14-17	Відповідь досить повно розкриває зміст питання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, студент володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалі студент має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.
10-13	Відповідь на контрольне питання є неповною, розкриває тільки

	деякі аспекти навчального матеріалу. Студент припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом є середнім.
5-9	У відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; студент слабо володіє термінологією дисципліни.
0-4	Відповідь практично відсутня, студент демонструє незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; не володіє термінологією.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

	Денне відділення		Заочне відділення	
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
Модуль 1	Практична робота за темою 4	30	Контрольна робота	30
Модуль2	Реферативна робота за темою 5	15	Контрольна робота	30
	Реферативна робота за темою 6	15		
Підсумковий семестровий контроль	Залікова робота	40	Залікова робота	40
Сума		100		100
Бонусні бали	Активність на лекціях	до 10	Активність на лекціях	до 10

За темами 4, 5, 6 бали є оцінкою виконаних самостійних робіт.

Викладачем можливе виставлення бонусних балів за відвідування та активність на лекціях до 10 балів за умови проведення перевірки присутності студентів денного або заочного відділення на лекціях особисто викладачем.

Модуль 1 вважається зарахованим за умови складання самостійної роботи, мінімальною кількістю балів, яку повинен набрати студент для зарахування модуля, є 10 балів.

Модуль 2 вважається зарахованим за умови складання 2-х реферативних робіт, мінімальною кількістю балів, яку повинен набрати студент для зарахування модуля, є 10 балів.

Студента є допущеним до підсумкового семестрового контролю за умови виконання самостійної роботи (мінімальна кількість балів 20).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
1-49	FX	незадовільно	не зараховано

9. Методичне забезпечення

1. НМК з дисципліни;

10. Рекомендована література

Базова

1. Бурлачук Л.Ф., Кочарян А.С., Жидко М.Е. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели). – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.
2. Змановская Е.В. Девиантология: учеб.пособие (Психология отклоняющегося поведения). – М.: Изд. центр Академия, 2003. – 288с. Клиническая психология: учебник / Под ред. Б.Д.Кавасарского.-СПб.:Питер, 2002. - 960 с.
3. Комер Р. Основы патопсихологии – М.: [Прайм-Еврознак](#), 2005. - 640 с.
4. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки. Навчальний посібник – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2002. – 308 с.
5. Менделевич В.Д. Психология девиантного поведения. – СПб.: Речь, 2005. – 445 с.
6. Руководство по аддиктологии / под. ред. проф. В.Д.Менделевича. – СПб.: Речь, 2007. – 768 с.
7. Шабанов П.Д. Основы наркологии. — СПб.: Лань, 2002.-560 с.

Допоміжна

1. Балинт М. Базисный дефект: Терапевтические аспекты регрессии. / Пер. с англ. Агарков В.А., Кравец С.В. – М.: “Когито-Центр”, 2002. – 526 с. Братусь Б.С. Аномалии личности. - М.: Мысль, 1988. - 301 с.
2. Бурбо Л. Пять травм, которые мешают быть самим собой. / Перевод В. Трилиса. – К.: "София" — М.: "Гелиос", 2001 – 168 с.
3. Варга А.Я. Системная семейная психотерапия. –СПб.: Речь, 2001.–144 с.
4. Кернберг О.Ф. Отношения любви: норма и патология. Пер. с англ. М.Н. Георгиевой. – М.: Независимая фирма “Класс”, 2000. – 256 с.
5. Коркина М.В., Цивилько М.А., Марилов В.В. Нервная анорексия. Учеб.пособие для мед.ин-тов – М.: Медицина, 1986. – 176 с
6. Короленко Ц.П., Дмитриева Н.В. Социодинамическая психиатрия. Практическое руководство. Серия: ["Библиотека психологии, психоанализа, психотерапии"](#) – М. Академический Проект, 2000.– 460 с.

7. Котляров А.В. Другие наркотики, или Homo addictus: Человек зависимый. – М.: Психотерапия, 2006. – 480 с.
8. Леонова Л. Г., Бочкарева Н. Л. Вопросы профилактики аддиктивного поведения в подростковом возрасте. – Новосибирск, 1998.– 41 с.
9. Личко А.Е., Битенский В.С. Подростковая наркология - Л.: Медицина, 1991. - 304 с.
- 10.Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе / Пер. с англ. – М.: Независимая фирма “Класс”, 1988. – 480 с.
- 11.Пил С., Бродски А. Любовь и зависимость. – М.: Институт Общегуманитарных исследований, 2005. – 384 с.
- 12.Поттер-Эфрон Р. Стыд, вина и алкоголизм: клиническая практика. / Пер. с англ. - М.: Институт общегуманитарных исследований, 2002.- 416 с.
- 13.Психология и лечение зависимого поведения / Под ред. С. Даулинга / Пер. с англ. Р.Р. Муртазина–М.: Независимая фирма „Класс”, 2000. – 240 с.
- 14.Пути и методы предупреждения подростковой и юношеской наркомании/ Под ред. С.В.Березина, К.С.Лисецкого, И.Б.Орешниковой. Самара: Изд-во «Самарский университет», 1999. 200 с.
- 15.Уайнхолд Б., Уайнхолд Дж. Освобождение от созависимости / Перевод с англ. А.Г. Чеславской. – М.: Независимая фирма “Класс”. – 224 с.
- 16.Чуркин А.А., Мартюшов А.Н. Краткое руководство по использованию МКБ-10 в психиатрии и наркологии. – М.: «Триада-Х», 2000. – 232 с.

11. Інформаційні ресурси

1. www.koob.ru
2. www.psylib.ru
3. www.psychiatry.ru

**Варіанти контрольної роботи
(для студентів заочної форми навчання)**

Варіант 1

1. Чинники формування адиктивної поведінки: соціальні чинники
2. Комп'ютерна адикція

Варіант 2

1. Механізми формування залежних розладів. Єдність залежних розладів.
2. Наркозалежність: синдромологія, класифікація психоактивних речовин

Варіант 3

1. Нейрофізіологічні моделі формування залежних розладів
2. Ігрова залежність (гемблінг)

Варіант 4

1. Залежна особистість: концепція залежної особистості, розлад особистості залежного типу
2. Адикція до їжі: булімія, нервова анорексія

Варіант 5

1. Поняття розладу особистості. Специфічні розлади особистості у дорослому віці за МКХ-10.
2. Алкогольна адиктивна поведінка: термінологія та класифікація

Варіант 6

1. Психологічна травма та розвиток залежності
2. Трудова адикція

Варіант 7

1. Залежність як незавершеність стадій розвитку у дитинстві
2. Клінічна картина алкоголізму: стадії розвитку хвороби, підлітковий алкоголізм, алкоголізм у жінок

Варіант 8

1. Принципи психологічної корекції залежних розладів
2. Спортивна адикція

Варіант 9

1. Концепції формування залежності
2. Синдромологія наркоманії та розвиток наркоманії

Варіант 10

1. Біологічні чинники формування адиктивної поведінки.
2. Форми невротичної любові: токсична любов, любов-залежність, любов-манія, любов-прихильність